

Wil de nieuwe Henriëtte Polak nu dan eindelijk opstaan?

In Nederland is het gebruikelijk dat vrouwen in deeltijd werken. Hoe komt het dat we dat normaal vinden, terwijl dit in het buitenland juist ongebruikelijk is? Als het aan de overheid ligt, mag de arbeidsparticipatie van vrouwen niet blijven steken in kleine deeltijdbanen. Het is echter de vraag of vrouwen daar wel gehoor aan zullen geven, zeker als de economische noodzaak het belangrijkste argument blijkt te zijn. In een seminar dat donderdag 6 maart in De Burcht werd gehouden, probeerden ervaringsdeskundigen uit de media en het bedrijfsleven, de overheid en het publiek een antwoord te vinden op de vraag ‘Was will das Weib?’ [link: lees verder...]

We kennen allemaal het feministische maandblad Opzij. Al ruim 35 jaar hamert het blad op het belang van financiële zelfstandigheid voor de vrouw. Toch kun je je afvragen of hun missie wel helemaal is doorgedrongen bij de Nederlandse vrouw, want in geen land ter wereld wordt er door vrouwen zo veel in deeltijd gewerkt als bij ons. En één van de consequenties daarvan is dat veel vrouwen hier niet financieel onafhankelijk zijn. Emely Nobis, chef redactie van Opzij is zich van dat probleem bewust: “Van mij ‘moet’ niemand meer werken. Ik probeer alleen wel vrouwen bewust te maken van de consequenties die deeltijdwerk met zich meebrengen. Als je als moeder eenmaal drie dagen werkt en je man werkt er vijf, dan is het na verloop van tijd moeilijk om dat om te draaien.” Hoe komt het dan toch dat vrouwen hier zo in groten getale in deeltijd werken?

Cultuurvreemd

Jolanda Holwerda, oprichtster van de nieuwe glossy ‘Lof, voor moeders en ambitie’ meende het antwoord te weten: “In Nederland is de combinatie gezin en werk cultuurvreemd. Werkende moeders die carrière maken, worden vaak negatief beoordeeld. Veel vrouwen denken of denken te voelen dat het beter is om meer bij de kinderen te zijn. Misschien is dat gevoel wel aangepaast. Is er ooit onderzocht of het inderdaad niet goed is om je kind meer dan drie dagen naar de crèche te laten gaan?” Holwerda probeert met haar blad te bewerkstelligen dat vrouwen net zo goed ambities mogen hebben en tegelijkertijd moeder kunnen zijn. Ze wil de omstandigheden in Nederland veranderen zodat vrouwen ‘die keuze’ niet hoeven te maken.

Aan wat voor omstandigheden moeten we dan denken? Daarover heeft Arthie Schimmel, van E-Quality, kenniscentrum voor emancipatie, gezin en diversiteit, meer te vertellen. Het kenniscentrum heeft onlangs samen met FNV Bondgenoten een onderzoek gedaan naar arbeid en zorg in de Metaal. Het onderzoek was vooral gericht op mannen, omdat dat verreweg de grootste groep is in die sector. “Een meerderheid van die mannen bleek behoefte te hebben aan meer faciliteiten om werk en zorgtaken beter te combineren. Fulltime is daar nu nog de gangbare norm.” Iemand uit het

publiek meende te concluderen dat mannen ‘dus’ wel in deeltijd willen werken, maar het niet durven. Wil Portegies van het SCP verwees die mening echter resoluut naar het rijk daar fabelen: “Uit ons onderzoek over deeltijdwerk blijkt dat vooral mannen met jonge kinderen niet in deeltijd willen werken.”

De uitkomsten van het SCP-onderzoek werden echter door sommige aanwezigen in twijfel getrokken. Zo meende Arthie Schimmel juist uit een onderzoek onder studenten het tegenovergestelde te kunnen concluderen. En ook diversity manager Bart Beek van TNT heeft andere ervaringen. Met zijn kennis van het diversiteitsbeleid van TNT van de afgelopen 20 jaar, viel hem op dat mannen binnen TNT zich steeds vaker voor deeltijdwerk en de mogelijkheden om werk en zorg beter te combineren, gaan interesseren. “Het wordt nu zelfs een beetje sexy. Nu zijn mannen binnen TNT ontevredener over de zogeheten work-life balance dan vrouwen. Van die laatste groep is 68% er juist wel tevreden over.”

De man toch de doorslag?

De inzichten over de rol van mannen bij het totstandkomen van goede faciliteiten om zorg en werk te kunnen combineren, kregen tijdens de middag steeds verrassendere verdiepingen. Arthie Schimmel wist namelijk een opvallende uitkomst van een onderzoek van de Universiteit van Utrecht te vertellen. “Het bestaan van een kinderopvangregeling en de totale arbeid-zorgregelingen worden positief beïnvloed door de mate waarin mannen arbeid en zorg combineren. Oftewel een kleine voorhoede zorgende mannen vormt een effectieve pressiegroep.” Een aantal aanwezigen verbaasde zich er dan ook over dat de Taskforce DeeltijdPlus, ingesteld door het Ministerie van Sociale Zaken, zich met haar plannen om ‘deeltijdvrouwen’ meer uren te laten werken, niet op mannen richt, maar alleen op vrouwen, de samenleving als geheel en werkgevers. Emely Nobis: “Je zult toch echt ook iets aan de mannen moeten doen, zodat die meer gaan zorgen. Zolang je in praktische zin geen maatregelen neemt, waardoor dat vanzelfsprekender wordt, dan lijkt het doel van de taskforce een zinloze exercitie.”

De Taskforce richt zich op de culturele dimensie van het deeltijd werken door vrouwen. Maarten Camps, directeur Arbeidsverhoudingen van SZW, wil onderzoeken wat de argumenten van vrouwen zijn om dat te prefereren. Volgens hem moeten vrouwen meer gaan werken om de vergrijzing te betalen. “De sociale voorzieningen worden op den duur anders onbetaalbaar en er ontstaan groeiende personeelstekorten. De insteek is dus niet dat mannen minder gaan werken, maar dat vrouwen meer gaan werken.” Camps verhaal wekte enige wrevel onder de aanwezigen, omdat hij nog niet kan aangeven hoe hij zijn beleid zal concretiseren, maar vooral omdat vrouwen zich niet geroepen voelen om het vergrijzingsprobleem op te gaan lossen. De aanwezige vrouwen vonden dat een beetje een zuur uitgangspunt, want ooit was het doel om vrouwen vanuit emancipatoire redenen te stimuleren om te werken. Nu lijkt dat argument te worden ondergesneeuwd door de economische noodzaak.

Een vrouw uit het publiek vond echter dat die macro-economische redenen wel van belang zijn. “Vrouwen zullen nooit gaan werken om de vergrijzing op te vangen, maar als je het macro-economisch nodig hebt, dan zullen de participatievoordelen er vanzelf komen.” Toch was niet iedereen daarvan overtuigd. “Er zijn ook andere manieren om de vergrijzing op te lossen. Bovendien wordt vaak vergeten dat de deeltijdwerkende vrouwen vaak ook andere belangrijke taken verrichten, als mantelzorg en vrijwilligerswerk. Die komen dan ook weer in gevaar. Veel vrouwen zijn juist erg gelukkig met een hun deeltijdbaan. Ze zijn blij dat ze zorg en werk zo goed kunnen combineren.” Maar wat als je gaat scheiden? Dan ontstaat er bij vrouwen een zogeheten armoedeval. De noodzaak voor financiële onafhankelijkheid van vrouwen is misschien dus toch het belangrijkste argument, althans dat leek een conclusie van de middag te worden.

De aanwezige vrouwen hadden gelukkig allemaal wel ideeën over hoe je meer vrouwen aan het werk krijgt. “Langer ouderschapsverlof, ook voor mannen”, riep de een, “Afschaffen van het archaische schoolsysteem, met zijn beperkte schooltijden”, riep de ander. “Wat dacht je van een verkiezing voor een nieuwe ‘Henriëtte Polak? Als wegberijdster voor de werkende vrouw? Wie zou dat moeten zijn?”, riep een geïnspireerd geraakte man tot slot. Bij deze laatste vraag ontstond er echter een pijnlijke stilte in de zaal. “Agnes Kant”, wist een vrouw op leeftijd te opperen, maar daar bleef het dan ook bij.